

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

บ้านสระโพธิ์ หมู่ที่ ๕ ตำบลหูล่อง อำเภอปากพนัง

จังหวัดนครศรีธรรมราช

เรื่องเดิม

พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังเพื่อช่วยเหลือราษฎรหลายครั้ง ตั้งแต่ปี ๒๕๓๑ สรุปความได้ว่า

“...ให้ทำประตุน้ำที่ปากแม่น้ำปากพนัง เพื่อแก้ไขปัญหาทั้งหมด ตั้งแต่ น้ำแล้ง น้ำท่วม น้ำเค็ม และสามารถที่จะให้ราษฎรมีน้ำบริโภคและน้ำทำการเกษตร ซึ่งจะต้องสร้างหรือทำโครงการต่อเนื่อง...”

เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑ วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ และวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติม เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านพัฒนาอาชีพ โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังฯ สรุปความได้ว่า

- “...ให้พิจารณาแนะนำส่งเสริมให้ราษฎรในเขตพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปลูกข้าวให้มากขึ้น เนื่องจากมีน้ำจืดเพิ่มมากขึ้นแล้ว...”
- “...จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญ แต่ปัจจุบันไม่เพียงพอ คนลุ่มน้ำปากพนังต้องซื้อข้าวบริโภค ควรเร่งส่งเสริมการทำนามากขึ้น เพิ่มโรงสีข้าวให้เพียงพอ และส่งเสริมการตลาด...”
- “...ให้ส่วนราชการต่าง ๆ บูรณาการเพื่อส่งเสริมให้ราษฎรมีส่วนร่วมในโครงการฯ มากขึ้น...”
- “...ควรแนะนำและจัดการกับผลิตภัณฑ์ของเกษตรกรกลุ่มแม่บ้านเกษตรบ้านขนหาด โดยอาจจัดหาตลาดรองรับหรือตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน และการผลิตสินค้าชุมชนจำหน่าย ควรมีเครื่องหมายที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง...”
- “...เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีควรมีให้แก่เกษตรกรอย่างเพียงพอ ส่วนใหญ่หน่วยงานจะเก็บสำรองไว้มาก เมื่อนำไปให้เกษตรกร เมล็ดพันธุ์ข้าวจะมีการกอดำ...”

เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงติดตามความก้าวหน้าโครงการศึกษาวิจัยการปลูกไม้เสม็ด ป่าพรุควนเคร็ง ตำบลเกาะเกด อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการนี้ ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับการทำการเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง สรุปความได้ว่า

“...ให้เพิ่มพื้นที่ปลูกพืชอาหาร เช่น ข้าว ทดแทนพืชพลังงาน ให้ลดความถี่ในการปลูกข้าวนาปรัง และให้หาวิธีจัดสรรน้ำให้ครอบคลุมพื้นที่ทำการเกษตร...”

เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๗ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมพื้นที่ส่งเสริมการผลิตข้าว บ้านอ่าวเคียน ตำบลชะเมา อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการนี้ ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพเกษตรกรพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง สรุปความได้ว่า

- **“...ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปดำเนินการช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาโรงสีข้าวชุมชนป่าระกำ อำเภอปากพนัง...”**
- **“...ให้กรมชลประทาน สำนักงาน กปร. พิจารณาก่อสร้างระบบกระจายน้ำ เพื่อช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่ส่งเสริมการผลิตข้าว บ้านอ่าวเคียน ตำบลชะเมา ซึ่งประสบปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง...”**
- **“...ให้สนับสนุนการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการเกษตร...”**
- **“...อยากให้ปรับปรุงปุ๋ยหมักสูตรพระราชทาน ไม่อยากให้มีปุ๋ยเคมี...”**
- **“...ให้ดูแลระบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่นี้ให้เพียงพอตลอดฤดูกาล...”**
- **“...ให้สอนบัญชีแก่นักเรียน ให้เด็กทำจนเป็นนิสัย ให้อยู่ในสมองเด็ก...”**

นอกจากนี้ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ยังได้พระราชทานพระราชดำริในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง หลายครั้ง ดังนี้

เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๕ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ณ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนประชารัฐบำรุง ๑ บ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลป่าไร่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ในการนี้ ได้มีพระราชดำริเกี่ยวกับการแก้ปัญหาไฟไหม้ป่าพรุควนเคร็ง สรุปความได้ว่า

“...ต้องปิดทางเข้าออกป่าพรุควนเคร็ง เพื่อให้สามารถดำเนินการดับไฟโดยการสูบน้ำเข้าไปได้ง่ายขึ้น การทำฝนมเทียมที่ได้ดำเนินการไปแล้วก็ช่วยได้ระดับหนึ่ง ถ้าไม่ปิดทางเข้าออกจะน้ำเข้าไป ทำได้ยาก...”

เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๕ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินในงานของดีเมืองนรา ประจำปี ๒๕๕๕ ณ สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ ๖ รอบ พระชนมพรรษา อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส ในการนี้ ได้พระราชทานพระราชดำริ สรุปความได้ว่า

“...ที่พรวนเครื่อง ป่าพรุถูกไฟไหม้ไปมาก ให้ปลูกป่าทดแทน ปลูกทั้งไม้เสม็ด และไม้ชนิดอื่นปนไปด้วย จะได้ช่วยอนุรักษ์และเพิ่มความหลากหลาย โดยเฉพาะพื้นที่ของมูลนิธิชัยพัฒนาให้รีบทำ...”

เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปโครงการศึกษาวิจัยการปลูกไม้เสม็ด และการนำไม้เสม็ดมาใช้ประโยชน์แบบครบวงจร ตำบลกระแจะ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการนี้ ได้พระราชทานพระราชดำริ เกี่ยวกับการป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าพรุควนเคร็ง และการดำเนินงานด้านครุป่าไม้ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากป่าเสม็ด สรุปความได้ ดังนี้

๑. พระราชดำริเกี่ยวกับป่าพรุควนเคร็ง :

- “...ให้ดำเนินการขุดแพรกเพิ่มเติมเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่และป้องกันไฟป่า...”

๒. พระราชดำริเกี่ยวกับครุป่าไม้ :

- “...ให้ปลูกฝัง สร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับเด็กนักเรียนและเยาวชนในพื้นที่ โดยเน้นให้เห็นถึงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรป่าพรุ...”
- “...ให้เพิ่มเติมในเอกสารครุป่าไม้ที่สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๕ ได้ถวาย โดยเน้นเสริมความรู้ทักษะ เพิ่มเติมบทถาม – ตอบในเอกสาร...”
- “...ให้ศึกษาแลกเปลี่ยนดูตัวอย่างพรวุโตะแดง (ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ) และตัวอย่างโครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านอ่าวเอ็ด ตำบลตกพรม อำเภอคลอง จังหวัดจันทบุรี...”

๓. พระราชดำริเกี่ยวกับการปลูกและใช้ประโยชน์ไม้เสม็ด :

- “...ให้กรมป่าไม้ และสถาบันการศึกษาร่วมบูรณาการดำเนินงานโครงการศึกษาวิจัยการปลูกและใช้ประโยชน์ไม้เสม็ดครบวงจร โดยมีมูลนิธิชัยพัฒนาเป็นหน่วยงานกลางในการประสานการปฏิบัติ และให้กรมป่าไม้ร่วมกับมูลนิธิชัยพัฒนา ปลูกต้นไม้ให้เต็มพื้นที่ที่มีมูลนิธิฯ ได้รับอนุญาต โดยใช้พันธุ์ไม้หลากหลายชนิด...”

เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานพระราชดำริ สรุปความได้ว่า

“...ควรอนุรักษ์พื้นที่นาข้าว ป่าจากที่ตำบลขนานมากไว้คุ้มครองน้ำปากพนาต่อไป...”

ผลการดำเนินงาน

ส่วนราชการต่าง ๆ ได้ร่วมดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เช่น กรมพัฒนาที่ดิน กรมการข้าว กรมประมง กรมชลประทาน มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ฯลฯ โดยส่วนราชการดังกล่าวได้ดำเนินงานตามแผนแม่บทโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ ซึ่งแบ่งยุทธศาสตร์ออกเป็น ๓ ด้านด้วยกัน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านอาชีพ และด้านการบริหารจัดการ เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่ราษฎรในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ตลอดจนสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมดุลควบคู่กันไป

๑. ด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การสงวน การอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำ ปัญหาไฟไหม้ป่าพรุควนเคร็ง การรักษาระดับน้ำในพื้นที่ป่าพรุ การฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง รวมทั้งการแก้ไขปัญหาลำคลองน้ำขังถูกกัดเซาะ การควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดลงสู่แหล่งน้ำ การกำจัดขยะมูลฝอย การจัดการทรัพยากรดิน และการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้ำ โดยได้มีการดำเนินการ ดังนี้

- **การจัดทำฝายต้นน้ำ** กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินงานก่อสร้างฝายต้นน้ำแบบถาวร จำนวน ๒๐ แห่ง ในพื้นที่ หมู่ที่ ๒ ๓ ๕ ๖ และ ๗ ตำบลลานสกา ตำบลท่าดี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

- **การเลี้ยงปลาตากุ้งดิน** กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการจัดหาพันธุ์ปลาทากุ้งดิน ๑,๐๐๐ ตัว มาเลี้ยงเป็นเวลา ๖ – ๗ เดือน ก่อนปล่อยลงสู่แหล่งที่อยู่ตามธรรมชาติในพื้นที่ป่าพรุ ในพื้นที่ตำบลการะเกด อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

- การทดลองปลูกป่าจากเพื่อฟื้นฟูปะบบนิเวศลุ่มน้ำปากพนัง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการรื้อคันดินนาทิ้งร้าง จำนวน ๑๕๐ ไร่ สำหรับใช้เป็นสถานที่ปลูกต้นจาก โดยดำเนินการในพื้นที่ตำบลขนานนา อําเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช

- การปลูกป่าพรุเพื่อฟื้นฟูปะบบนิเวศลุ่มน้ำปากพนัง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการปลูกพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ที่ขึ้นได้ดีในพื้นที่ป่าพรุ จำนวน ๒๐๐ ไร่ โดยดำเนินการในพื้นที่ อําเภอเชียรใหญ่ อําเภอชะอวด อําเภอหัวไทร และอําเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช

- โครงการครูป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการส่งเสริมให้เด็ก และเยาวชนได้เรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเด็กรักเรียน เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และรู้คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ได้ดำเนินการในโรงเรียน ๑๐ แห่ง ในพื้นที่อําเภอเชียรใหญ่ อําเภอชะอวด อําเภอร่อนพิบูลย์ และอําเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช

- โครงการขุดดินป่าชุ่มน้ำทะเลน้อยถวายเป็นแม่ของแผ่นดิน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการจัดเตรียมกล้ากระจุตและนำไปปลูกในพื้นที่ชุ่มน้ำ จำนวน ๕๐ ไร่ เพื่อให้เจริญเติบโต สำหรับเป็นแหล่งวัตถุดิบในการประกอบอาชีพให้กับราษฎรในท้องที่ตำบลนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

- โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันควบคุมไฟป่ากองอำนาจการควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็ง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการเตรียมความพร้อมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน รวมถึงป้องกันการบุกรุกป่าในพื้นที่พรุควนเคร็ง การจัดทำ สื่อประชาสัมพันธ์ เอกสารเผยแพร่ และป้ายประชาสัมพันธ์

- โครงการเสริมสร้างศักยภาพการควบคุมดับไฟป่าพรุควนเคร็ง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการเตรียมความพร้อม โดยการจัดหาสายส่งน้ำดับเพลิงมาตรฐานสวมเร็วต่อตรง ยาวเส้นละ ๒๐ เมตร จำนวน ๒๐๐ เส้น ซึ่งเป็นวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือในการดับไฟป่าให้มีจำนวนเพียงพอ และเหมาะสม เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ เพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงานควบคุมดับไฟป่าพรุควนเคร็ง

- โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันการบุกรุกและควบคุมไฟป่าในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการจัดทำสื่อและจัดหาอุปกรณ์ประชาสัมพันธ์รณรงค์การอนุรักษ์ป้องกันรักษาป่าที่สามารถเสริมสร้างและพัฒนากระบวนการเรียนรู้และแนวคิดนำไปสู่จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และป่าพรุอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะนักเรียนระดับประถมศึกษาที่อยู่ใกล้พื้นที่ป่าพรุ

- โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า แหลมตะลุงพุก กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการตรวจตราลาดตระเวนพื้นที่ เพื่อเป็นการลดปัญหา ยับยั้งการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลน และการลักลอบล่าสัตว์ป่า อีกทั้ง มีการประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

- โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการลาดตระเวนป้องกัน รักษาป่าและควบคุมไฟป่าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการลาดตระเวนป้องกันปราบปรามการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า สนับสนุนการป้องกันและควบคุมไฟป่าไม่ให้เกิดไฟไหม้ในพื้นที่ป่าพรุ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ สนับสนุนให้ราษฎร นักเรียน นักศึกษา มีจิตสำนึกหวงแหนและเห็นความสำคัญของป่าไม้ พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟู ป้องกัน และดูแลรักษาป่า

- การซ่อมแซมทำนบกั้นน้ำเค็มเพื่อรักษาระดับน้ำในป่าพรุควนเคร็ง กรมชลประทานดำเนินงานก่อสร้างทำนบกั้นชั่วคราว จำนวน ๘ แห่ง ในพื้นที่ หมู่ที่ ๔ ตำบลชะอวด และหมู่ที่ ๙ ตำบลเคร็ง อำเภอลำชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

- กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันรักษาป่าและป้องกันไฟป่า การสำรวจ การขุดแพรงเพื่อทำแนวป้องกันรักษาป่าในพื้นที่รับผิดชอบ การลาดตระเวน รวมทั้งการจัดทำ สื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ กรมป่าไม้ได้ดำเนินการสำรวจ ขุดแพรงทำแนวกันไฟในพื้นที่ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลเกาะเกด อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครศรีธรรมราช

งานขุดแพรงเพื่อทำแนวป้องกันไฟ

งานสำรวจแนวเขต

งานควบคุมไฟไหม้พื้นที่ป่าพรุ

การเดินทางตระเวน

การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้กับราษฎรในพื้นที่

๒. ด้านการพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย โครงการศึกษาพัฒนาศูนย์เรียนรู้การจัดการวัชพืชน้ำอย่างบูรณาการ การถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งโดยวิธีการปักไม้ไผ่ชะลอคลื่น การพัฒนาพื้นที่พนาทุ่งร้างในโซนน้ำเค็มโดยชุมชน การจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวนาแปลงใหญ่ การผลิตพันธุ์สัตว์น้ำจืดเพื่อปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง การยกระดับการปลูกผักอินทรีย์ปลอดภัย การส่งเสริมศักยภาพชุมชนในการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งการปลูกป่าแบบวนเกษตรเพื่อเป็นการฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำปากพนัง โดยได้มีการดำเนินการดังนี้

- โครงการศึกษา พัฒนาศูนย์การเรียนรู้การจัดการวัชพืชน้ำอย่างบูรณาการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ร่วมกับมูลนิธิสถาบันทรัพยากรชายฝั่งแห่งเอเชีย จะดำเนินงานซ่อมแซมโรงเรือนสาธิตแปลงเรียนรู้การเพาะเห็ด การจัดทำเอกสารหลักสูตรการพัฒนาอาชีพจากวัชพืชน้ำ รวมทั้งการสาธิต และอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้วัชพืชน้ำในเชิงพาณิชย์ เช่น การเพาะเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้าเพื่อเป็นยา เครื่องสำอาง การสาธิตการทำอาหารปลาจากผักตบชวา รวมทั้งการทำปุ๋ยอินทรีย์จากผักตบชวาให้กับชุมชนและบุคคลทั่วไป จำนวน ๒๕ ครั้ง มีผู้เข้ารับการอบรม ๑,๑๒๕ คน นอกจากนี้ ยังมีการอบรมสาธิตการยกระดับมาตรฐานสินค้าจากผักตบชวา ให้เป็นสินค้าชุมชนเชิงพาณิชย์ เช่น การออกแบบพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การจัดทำ Website สำหรับเพิ่มช่องทางจำหน่าย ฯลฯ

- โครงการศึกษาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่ง โดยวิธีการปักไม้ไผ่ชะลอคลื่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ร่วมกับมูลนิธิสถาบันทรัพยากรชายฝั่งแห่งเอเชีย ดำเนินการส่งเสริมให้ราษฎรในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานซ่อมแซมแนวไม้ไผ่กันคลื่นที่ชำรุด และปลูกซ่อมแซมป่าชายเลนหลังแนวไม้ไผ่กันคลื่นที่ชำรุดเพิ่มเติม โดยใช้วัสดุที่หาได้ในพื้นที่ การจัดเวทีเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อนำไปประกอบการวิเคราะห์ วางแผน เพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลป่าชายเลนในพื้นที่ การจัดทำคู่มือสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ชายฝั่ง นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการส่งเสริมอาชีพและการจัดการท่องเที่ยวชุมชนชายฝั่งให้กับราษฎร จำนวน ๑๓ ครั้ง ราษฎรเข้ารับการฝึกอบรม จำนวน ๖๓๐ คน เพื่อให้ราษฎรสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง โดยได้ดำเนินการในพื้นที่ตำบลท่าซึก อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

- โครงการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติการชุมชนเพื่อการเรียนรู้ในการฟื้นฟูน้ำจืดในโซนน้ำเค็มโดยชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ร่วมกับมูลนิธิสถาบันทรัพยากรชายฝั่งแห่งเอเชีย ได้จัดฝึกอบรม เพื่อยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับราษฎร เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาฟื้นฟูน้ำจืดที่รกร้างในพื้นที่โซนน้ำเค็ม ประมาณ ๑๐๐ ไร่ การฝึกอบรมให้ความรู้กับราษฎรในพื้นที่ หมู่ที่ ๔ ๕ ๖ และ ๙ ตำบลเกาะเพชร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการฟื้นฟูแนวลำคลองแนวเขตน้ำจืด - น้ำเค็ม โดยการจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่เด็กนักเรียน และเยาวชน การจัดทำธนาคารปูดำในพื้นที่คลองหัวไทร การปรับปรุงแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำในแปลงของชุมชน

- การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวนาแปลงใหญ่ กรมชลประทาน โดยศูนย์อำนวยการและประสานการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ให้การสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวนาแปลงใหญ่ ตำบลแหลม อำเภอกหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีสมาชิก จำนวน ๒๐๐ คน ด้วยการจัดให้มีการฝึกอบรมในการวิเคราะห์สภาพปัญหาปัจจุบัน เพื่อนำมาหาจุดคุ้มทุนผลิตภัณฑ์ข้าว การจัดทำระบบบัญชีผลิตภัณฑ์ข้าว และการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการภายในกลุ่มฯ ต่อไป

- การผลิตและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำจืดเพื่อปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง กรมประมง ดำเนินการจัดหาพ่อแม่พันธุ์กุ้งก้ามกราม และพันธุ์ปลาน้ำจืด เช่น ปลาตะเพียนขาว ปลายี่สกเทศ ปลาสุลต่าน (ปลาบ้า) ฯลฯ นำมาเพาะเลี้ยง ผลิตลูกพันธุ์ และปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ จำนวน ๕ ล้านตัว เพื่อเป็นการเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำในแม่น้ำปากพนัง และลำคลองสาขา ช่วยลดวัชพืชน้ำและรักษาสมดุลนิเวศแม่น้ำปากพนัง นอกจากนี้ ยังเป็นแหล่งโปรตีนและสร้างรายได้ให้กับราษฎรในพื้นที่แม่น้ำปากพนังต่อไปอีกด้วย

- การยกระดับพืชผักถิ่นปลอดภัยเพื่อส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรมชลประทาน โดยศูนย์อำนวยการและประสานการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดำเนินการฝึกอบรม และถ่ายทอดความรู้ในการผลิตผักถิ่นปลอดภัยให้กับกลุ่มเยาวชน แม่บ้าน และเกษตรกรในพื้นที่ หมู่ที่ ๑ – ๙ ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้มีความรู้ในการผลิตผักถิ่นปลอดภัยด้วยการใช้เชื้อราที่เป็นปฏิปักษ์กับพืชผักถิ่นชนิดนั้น ๆ เพื่อให้ราษฎรสามารถผลิตผักถิ่นออกจำหน่ายยังท้องตลาดได้ตามความต้องการของผู้บริโภค การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน การจัดทำแบบตราสินค้าของชุมชนภายใต้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการฝึกอบรม การสาธิต การศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาศักยภาพให้กับเยาวชน แม่บ้าน และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะของการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

- การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบมีส่วนร่วม กรมชลประทาน โดยศูนย์อำนวยการและประสานการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดำเนินการจัดกิจกรรมถอดบทเรียน และกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ในการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม ซึ่งดำเนินการในพื้นที่ตำบลคลองน้อย อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

- การปลูกป่าแบบวนเกษตรเพื่อฟื้นฟูพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการจัดทำปล้องบ่อขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๑.๐๐ เมตร ลึก ๐.๕๐ เมตร จำนวน ๒๐๐ ปล้อง เพื่อใช้ในการเตรียมดินและปุ๋ยสำหรับเพาะปลูกกิ่งพันธุ์ต้นส้มโอทับทิมสยาม จำนวน ๒๐๐ กิ่ง พร้อมการจัดหากิ่งพันธุ์ไม้ตะเคียนทอง เพื่อนำไปปลูกในพื้นที่ตำบลชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

๓. ด้านการบริหารจัดการ ในการบริหารจัดการศูนย์อำนวยการและประสานการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีกรมชลประทานเป็นหน่วยงานกลาง มีหน้าที่รับผิดชอบบริหารการดำเนินงานโครงการฯ การพัฒนา และการแก้ไขปัญหาแบบองค์รวมร่วมกับหน่วยงานส่วนราชการ สถาบันการศึกษา ตลอดจนหน่วยงานเอกชน โดยได้น้อมนำแนวพระราชดำริที่ได้พระราชทาน เป็นหลักสำคัญในการดำเนินงานโครงการฯ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมกับราษฎร อันจะนำมาซึ่งคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยศูนย์อำนวยการและประสานการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้กำหนดพื้นที่เป้าหมาย จำนวน ๒ แห่ง คือ

๑. โครงการส่งเสริมการปลูกข้าวครบวงจรตามแนวพระราชดำริ ตำบลปาระกำ อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นที่นา มีแหล่งน้ำในพื้นที่ แต่เกษตรกรต้องสูบน้ำใช้เอง สามารถปลูกข้าวนาปรังได้ การส่งเสริมการปลูกข้าวทั้งในระบบการผลิต แปรรูป และจำหน่ายครบวงจรให้กลุ่มเกษตรกร สามารถบริหารจัดการเองได้ มีการส่งเสริมการปลูกข้าวตามหลักวิชาการโดยวิธีนาหยอดน้ำตม ทำให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น เกษตรกรสามารถผลิตข้าวเพื่อส่งให้โรงสีข้าวชุมชนตำบลปาระกำ อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช อีกทั้งได้ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพเครื่องสีข้าวชุมชนเพื่อให้สามารถแปรรูปข้าวได้จำนวนเพิ่มขึ้น พร้อมจำหน่ายภายในชุมชน อีกทั้งได้ส่งเสริมให้เกษตรกรเรียนรู้การจัดทำบัญชีภายในครัวเรือน โดยดำเนินงานร่วมกับสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์นครศรีธรรมราช

๒. โครงการส่งเสริมการลดรายจ่ายในครัวเรือนของชุมชนบ้านท้องโก่งทาง ตำบลปากพนังฝั่งตะวันตก อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการส่งเสริมการปลูกผักบริโภคในครัวเรือน และการจัดการขยะโดยชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และเสริมสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยดำเนินงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล และโรงเรียนในชุมชน

นอกจากการดำเนินงานดังกล่าวข้างต้นแล้ว ศูนย์อำนวยการและประสานการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ยังได้ดำเนินงานด้านอื่น ๆ เช่น งานซ่อมแซมและปรับปรุงบริเวณห้วงงานโครงการฯ แบ่งผลการดำเนินงาน ได้ดังนี้

- งานขยายเขตไฟฟ้า โดยติดตั้งหม้อแปลงระบบ ๓ เฟส ขนาด ๒๕๐ KVA จำนวน ๑ เครื่อง พร้อมอุปกรณ์ป้องกัน และปักเสาไฟฟ้า จำนวน ๓ ต้น พร้อมสายเคเบิลอากาศ จำนวน ๓ เส้น

- งานซ่อมแซมถนนลาดยางบริเวณห้วงงานโครงการฯ ซึ่งซ่อมแซมถนนเดิมที่ชำรุด

- งานซ่อมแซมทางเดินอิฐตัวหนอนบริเวณลานกิจกรรม พื้นที่ ๑,๖๕๖ ตารางเมตร

- งานซ่อมแซมห้องน้ำ จำนวน ๑๔ ห้อง บริเวณห้วงงานโครงการฯ ที่ใช้เป็นสถานที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ

- งานปรับปรุงจุดต้อนรับบริเวณประตูระบายน้ำอุทกวิภาชประสิทธิ์ ดำเนินการก่อสร้างสะพานริมแม่น้ำปากพนัง เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถถ่ายรูป Checkin อีกทั้งสามารถพัฒนาปรับใช้พื้นที่ดังกล่าว ในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันลอยกระทง ฯลฯ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ศูนย์อำนวยการและประสานการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ดำเนินการจัดฝึกอบรม การสาธิต ให้ความรู้แก่เกษตรกร และผู้ที่สนใจ เพื่อให้เกิดทักษะความรู้ และสามารถนำไปปรับใช้กับแปลงเกษตรของตนเองต่อไป อันเป็นการต่อยอดการขยายผลการดำเนินโครงการฯ ออกสู่เกษตรกร และผู้ที่สนใจ รวมทั้งการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ให้กับเจ้าหน้าที่ของศูนย์อำนวยการฯ ดังนี้

ชื่อหลักสูตร	จำนวน ผู้เข้าอบรม (คน)
๑. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในศูนย์อำนวยการและประสานการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	๖๐
๒. การส่งเสริมอาชีพแบบผสมผสานในชุมชน และโรงเรียนบ้านท้องโก้งกาง	๘๐
๓. การศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบการจัดการขยะเพื่อรักษานิเวศท้องถิ่น โครงการพัฒนาอาชีพในพื้นที่บูรณาการบ้านท้องโก้งกาง	๒๐
๔. การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจปลูกผักปลอดภัย	๒๘
๕. การส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจดินปลูก	๒๐
๖. การส่งเสริมกลุ่มปุยสังัด	๓๐
๗. การส่งเสริมกลุ่มผลิตอาหารปศุสัตว์	๓๐
๘. การศึกษาดูงานธนาคารพัฒนาหมู่บ้าน	๔๕
๙. การอนุรักษ์น้ำเพื่อใช้ในการเกษตรแบบยั่งยืน	๓๐
๑๐. การป้องกันไข้เลือดออก	๒๐๐
รวมจำนวน ๑๐ หลักสูตร	๕๔๓

นอกจากนี้ ศูนย์อำนวยการและประสานการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ยังเปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษา ราษฎร รวมทั้งผู้ที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าเยี่ยมชมผลการดำเนินงาน แพลงทดสอบสาธิต โดยมีคณะบุคคลต่าง ๆ เข้ามาศึกษาดูงานตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๖๑ ถึงสิ้นเดือนสิงหาคม ๒๕๖๒ จำนวน ๙๐,๐๒๔ คน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

เดือน	จำนวนผู้เยี่ยมชมโครงการฯ (คน)
ตุลาคม ๒๕๖๑	๘,๕๖๑
พฤศจิกายน ๒๕๖๑	๕,๓๑๒
ธันวาคม ๒๕๖๑	๙,๗๓๙
มกราคม ๒๕๖๒	๑๐,๖๒๙
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒	๖,๑๖๖
มีนาคม ๒๕๖๒	๘,๐๖๕
เมษายน ๒๕๖๒	๘,๓๙๘
พฤษภาคม ๒๕๖๒	๔,๒๘๒
มิถุนายน ๒๕๖๒	๕,๒๐๕
กรกฎาคม ๒๕๖๒	๙,๑๘๙
สิงหาคม ๒๕๖๒	๑๔,๔๗๘
รวม	๙๐,๐๒๔

แผนที่แสดงขอบเขตและที่ตั้ง
โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

